

HIGIENOS INSTITUTAS
SVEIKATOS INFORMACIJOS CENTRAS

**KRAUJO DONORŲ REGISTRO
DUOMENYS 2014 M.**

Vilnius, 2015

Kraujo donorų registro duomenys 2014 m.

Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Didžioji g. 22, LT-01128 Vilnius

Tel. (8 5) 212 3913

Faksas (8 5) 262 4663

El. paštas institutas@hi.lt

www.hi.lt

Parengė Kraujo donorų registras

TURINYS

Ižanga.....	3
Sąvokos.....	4
1. Registro duomenys apie įregistruotus asmenis.....	6
2. Duomenys apie kraujo donorus	6
2.1. Kraujo donorų aktyvumas	9
2.2. Kraujo donorai pagal atlygintinas ir neatlygintinas donacijas	10
2.3. Kraujo donorai pagal lytį ir amžiaus grupes.....	11
2.4. Nauji kraujo donorai.....	13
3. Donacijos Lietuvoje.....	15
3.1. Donacijų pasiskirstymas pagal savivaldybes.....	15
3.2. Donacijų pasiskirstymas kraujo donorystės įstaigose	16
3.3. Donacijų pasiskirstymas pagal kraujo donorų amžių ir lytį	17
3.4. Atlygintinos ir neatlygintinos donacijos.....	18
4. Kraujo donorystės laikinas atidėjimas ir uždraudimas	22
4.1. Kraujo donorystės laikino atidėjimo atvejai ir priežastys	22
4.2. Kraujo donorystės uždraudimo atvejai ir priežastys.....	24
5. Donorų kraujo ištyrimas dėl infekcinių ligų.....	24
5.1. Patvirtinti infekcinių ligų žymenys.....	25
5.2. Infekcinių žymenų pasiskirstymas kraujo bandiniuose	26
5.3. Patvirtintų infekcinių ligų žymenų dažnis tarp donorų	28
6. Literatūros sąrašas	31

Ižanga

Kraujo donorų registro (toliau – Registras) paskirtis – registruoti Lietuvos Respublikos kraujo ir kraujo sudėtinių dalių donorus (toliau – kraujo donoriai), rinkti, kaupti, apdoroti, sisteminti, saugoti ir teikti fiziniams bei juridiniams asmenims Registro duomenis ir dokumentus, atlikti kitus Registro duomenų tvarkymo veiksmus. Registre duomenys apie šalies kraujo donorus ir atliktas donacijas kaupiami nuo 2012 m. birželio 1 d.

2014 m. Registro duomenis tvarkė trys kraujo donorystės įstaigos, licencijuotos kraujo donorystės veiklai (toliau – KDI): VšĮ Nacionalinis kraujo centras, VšĮ Vilniaus universiteto ligoninės Santariškių klinikos ir Lietuvos sveikatos mokslų universiteto ligoninė VšĮ Kauno klinikos.

Leidinyje pateikta 2014 metų Registro statistinė informacija apie šalies kraujo donorus (pagal lytį, amžiaus grupes, tam tikrų kraujo tyrimų rezultatus) ir atliktas donacijas (pagal donorų lytį bei amžių, pasiskirstymą savivaldybėse, atlygintinumą, laikino atidėjimo ir uždraudimo priežastis ir kt.). 2006–2012 metų apžvalgai panaudoti kraujo donorystės įstaigų statistinių ataskaitų Nr. 30-1 (Sveikata) duomenys.

Sąvokos

1. Kraujo donoras – sveikas asmuo, kurio sveikatos būklė atitinka Sveikatos apsaugos ministerijos nustatytus reikalavimus, savanoriškai duodantis kraujo ar kraujo sudėtinių dalių (toliau – kraujas).
2. Kraujo donorystės įstaiga – Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka licencijuota valstybės asmens sveikatos priežiūros viešoji įstaiga ar jos padalinys, atsakingi už kraujo ar jo komponentų surinkimą ir ištyrimą, neatsižvelgiant į tai, kokiam tikslui bus naudojamas kraujas ar jo komponentai, ir už kraujo ir jo komponentų surinkimą, ištyrimą, perdirbimą, laikymą bei paskirstymą, jeigu kraujas ir jo komponentai naudojami transfuzijai, arba Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka licencijuota įmonė, atsakinga už plazmos, naudojamos tik kaip pradinė medžiaga vaistiniams preparatams gaminti, surinkimą ir ištyrimą. Ši sąvoka neapima ligoninių kraujo bankų.
3. Donacija – kraujo davimas.
4. Pirminis donoras – asmuo, ataskaitiniu laikotarpiu kraujo davęs pirmą, bet tik vieną, kartą. Šis donoras, ataskaitiniu laikotarpiu donavęs antrą kartą ir daugiau kartų, priskiriamas prie nuolatinių donorų.
5. Pakartotinis donoras – asmuo, kurio paskutinė donacija buvo seniau kaip prieš 24 mėnesius.
6. Nuolatinis (reguliarus) donoras – asmuo, reguliariai (ne rečiau kaip 2 kartus per paskutinius 24 mėn., iš kurių 1 kartą per paskutinius 12 mėn.) duodantis kraujo ar jo sudėtinių dalių.
7. Naujas kraujo donoras – asmuo, kuris per ataskaitinį laikotarpį kraujo davė pirmą kartą, nepriklausomai nuo to, kiek kartų donavo vėliau.
8. Registre įregistruoti asmenys – visi asmenys, kurių asmens duomenys ataskaitiniu laikotarpiu įrašyti Registro duomenų bazėje, jiems suteikiant identifikavimo numerį.
9. Registre užregistruoti asmenys – Registre įregistruoti asmenys, kurie ataskaitiniu laikotarpiu davė kraujo arba kuriems medicininės atrankos metu donorystė buvo atidėta arba uždrausta.
10. 2014 m. kraujo donorai – asmenų, kurie 2014 metais davė kraujo bent vieną kartą, skaičius.
11. 2014 m. pirminiai donorai – asmenų, 2014 m. davusių kraujo pirmą ir vienintelį kartą, skaičius.
12. 2014 m. pakartotiniai/nuolatiniai donorai – bendras asmenų, 2014 m. davusių kraujo pirmą, bet ne vienintelį kartą, bei asmenų, davusių kraujo ankstesniais metais ir bent kartą 2014 metais, skaičius.

13. 2014 m. donacijos – 2014 m. užregistruotų kraujo davimų skaičius.

14. Apsirūpinimo krauju šalyje rodikliai:

$$14.1. \text{ Donorų skaičius, tenkantis 1000 gyventojų} = \frac{\text{Donorų skaičius}}{\text{Vidutinis metinis gyventojų skaičius}} \times 1000$$

$$14.2. \text{ Donacijų skaičius, tenkantis 1000 gyventojų} = \frac{\text{Donacijų skaičius}}{\text{Vidutinis metinis gyventojų skaičius}} \times 1000$$

15. Kraujo donorų aktyvumo rodikliai:

$$15.1. \text{ Vidutinis donacijų skaičius, tenkantis vienam kraujo donorui} = \frac{\text{Donacijų skaičius}}{\text{Donorų skaičius}}$$

$$15.2. \text{ Donacijų skaičius, tenkantis 1000 kraujo donorų} = \frac{\text{Donacijų skaičius}}{\text{Donorų skaičius}} \times 1000$$

16. Patvirtintų infekcinių ligų (sifilio, hepatitų C ir B, ŽIV) žymenų dažnis – naujų patvirtintų infekcinių ligų žymenų per ataskaitinį laikotarpį atvejų skaičius, tenkantis 100 000 donorų. Šis rodiklis skaičiuojamas atskirai tarp pirminių ir pakartotinių/nuolatinių donorų.

$$d = \frac{A}{D} \times 100000,$$

kur:

d – patvirtintų konkrečios infekcinės ligos žymenų dažnis konkrečioje donorų populiacijoje;

A – ataskaitiniu laikotarpiu patvirtintų infekcinės ligos žymens atvejų skaičius konkrečioje donorų populiacijoje;

D – ataskaitiniu laikotarpiu užregistruotų donorų skaičius konkrečioje populiacijoje.

1. Registro duomenys apie įregistruotus asmenis

Asmenų įregistravimas Registre – tai asmenų, pageidaujančių tapti kraujo donorais, asmens duomenų įrašymas į duomenų bazę, jiems suteikiant identifikavimo numerį.

Nuo duomenų kaupimo Registre pradžios (2012 m. birželio 1 d.) iki 2014 m. gruodžio 31 d. Registre įregistruoti 107 453 asmenys, iš kurių 2014 metais įregistruoti 30 462 (1 lentelė).

1 lentelė. Registre įregistruoti asmenys

Rodiklio pavadinimas	Absoliutus skaičius
Iki 2014-12-31 įregistruotų asmenų skaičius	107 453
2014 m. įregistruotų asmenų skaičius, iš viso	30 462
Iš jų: įregistruotų donorų	25 532
Išregistruotų 2014 m. mirusių asmenų skaičius	300

2. Duomenys apie kraujo donorus

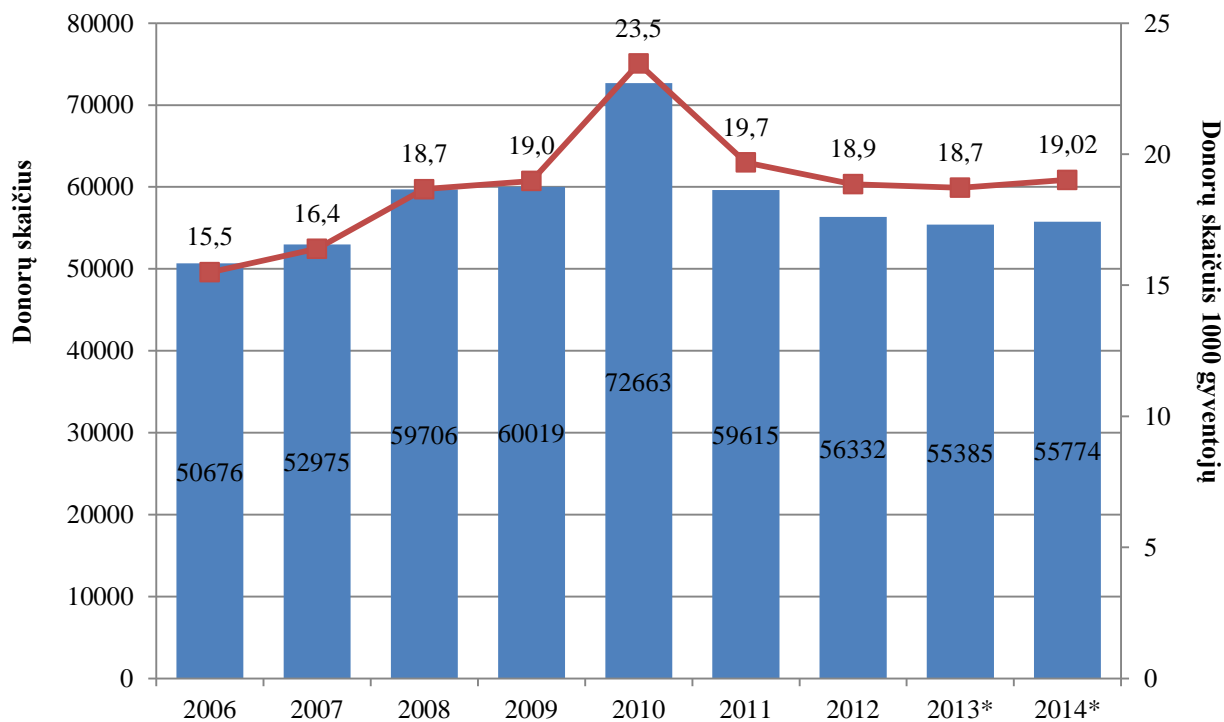
Registre užregistruoti asmenys – tai įregistruoti asmenys, kurie ataskaitiniu laikotarpiu davė kraujo ar kraujo sudėtinių dalių, ir asmenys, kuriems medicininės atrankos metu donorystė buvo atidėta arba uždrausta.

2014 m. Registre užregistruoti 55 774 kraujo donorai. Dalis užregistruotų asmenų, pageidaujančių duoti kraujo, netapo donorais, nes nepraėjo donorų medicininės atrankos. 2014 m. 1000 gyventojų teko 19,0 kraujo donoro (2013 m. – 18,7/1000 gyventojų) (2 lentelė).

2 lentelė. Registre 2014 m. užregistruoti asmenys

Rodiklio pavadinimas	Absoliutus skaičius	Rodiklis 1000 gyventojų
Asmenų, pageidaujančių duoti kraujo ar kraujo sudėtinių dalių, skaičius, iš viso	62 286	21,2
Iš jų		
Kraujo donorų skaičius, iš viso	55 774	19,0
Iš jų:		
Pirminiai donorai	19 827	6,8
Nuolatiniai/pakartotiniai donorai	35 947	12,3

2006–2012 metų *suvestinių statistinių ataskaitų Nr. 30-1* ir Registro duomenimis daugiausiai kraujo donorų užregistruota 2010 m. – 72 663, 1000 gyventojų teko 23,5 donoro. 2011 m. donorų skaičius 1000 gyventojų sumažėjo iki 19,7 ir vėlesniais metais kito nežymiai (1 pav.).

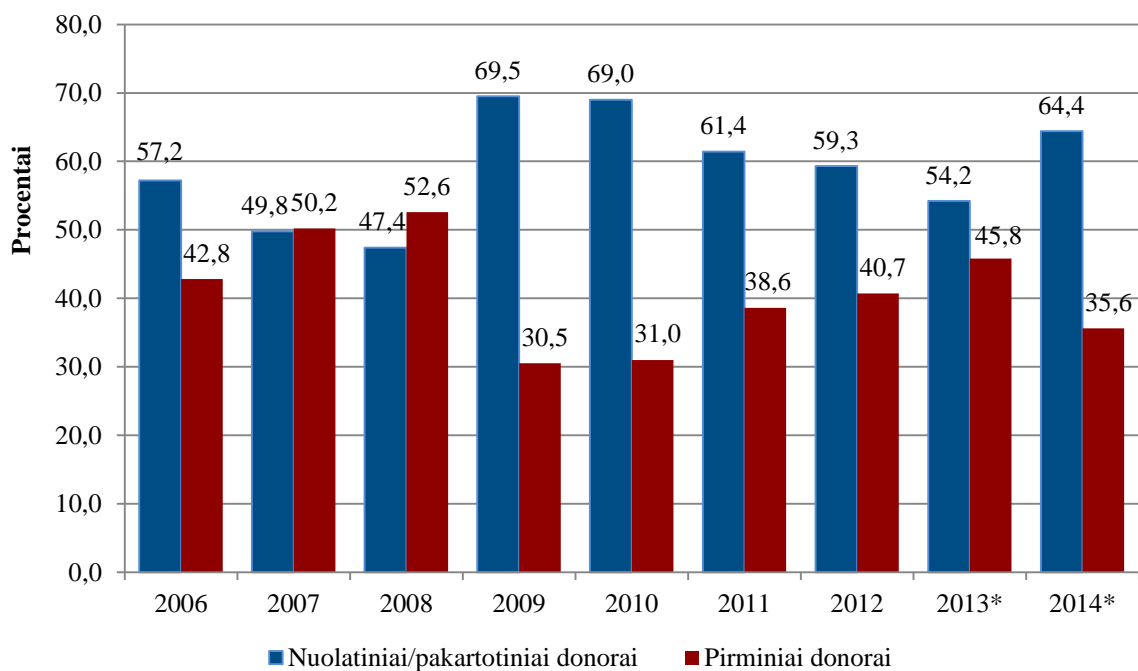
1 pav. Kraujo donorų skaičius 2006–2014 m.

*Registro duomenys

Pasaulio sveikatos organizacijos (toliau – PSO) duomenimis, tam, kad šalis galėtų savarankiškai apsirūpinti krauju ir jo produktais, būtina, kad kraują duotų 2–6 proc. šalies gyventojų. Lietuvoje 2014 metais, kaip ir 2013 m., kraujo ar jo sudėtinių dalių davė 1,9 proc. šalies gyventojų.

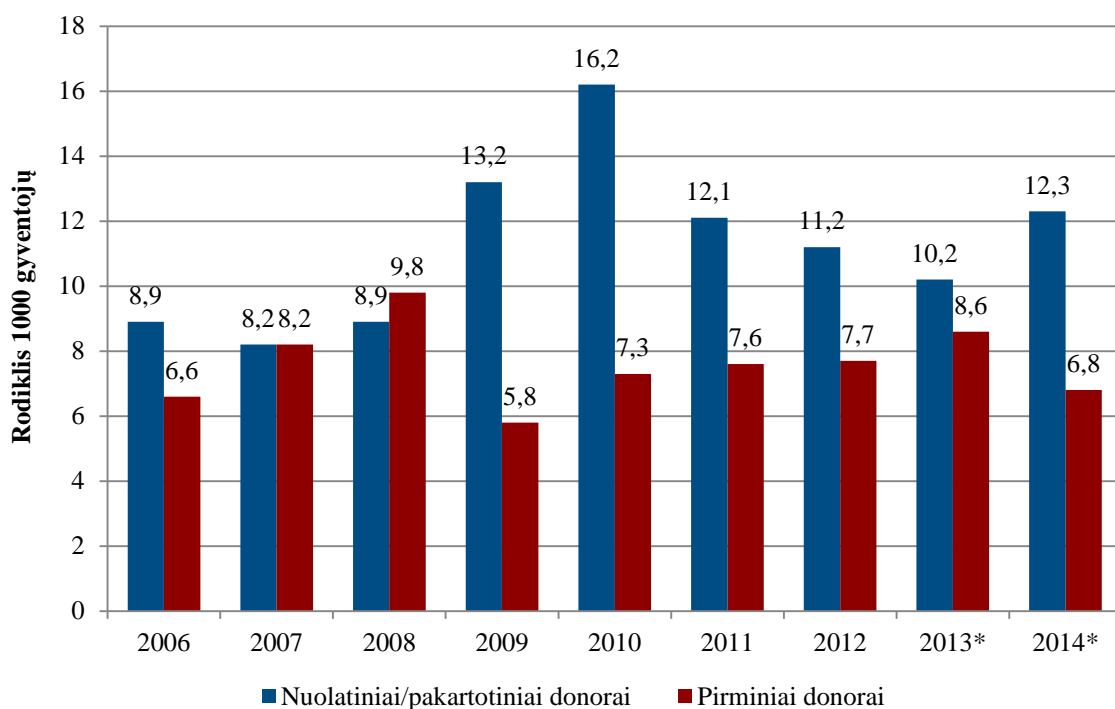
2014 m. pirminiai donoriai sudarė 35,6 proc. visų užregistruotų donorų, nuolatiniai/pakartotiniai – 64,5 proc. (2013 m. atitinkamai 45,8 proc. ir 54,2 proc.). Donoriai, 2014 m. kraujo davę pirmą, bet ne vienintelį kartą, priskiriami prie nuolatinių/pakartotinių. Pirminių ir nuolatinių/pakartotinių donorų procentinės dalies pokytis 2006–2014 metais pavaizduotas 2 paveiksle.

2 pav. Pirminių ir nuolatinių/pakartotinių donorų santykis procentais 2006–2014 m.
*Registro duomenys

2014 m. 1000 gyventojų teko 19,0 donorų, tarp jų 6,8 pirminių donorų ir 12,3 nuolatinių/pakartotinių donorų. *Suvestinių statistinių ataskaitų Nr. 30-1* 2006–2012 metų duomenimis, daugiausiai nuolatinių/pakartotinių donorų 1000 gyventojų teko 2010 m. (16,2/1000 gyventojų). Pirminių ir nuolatinių/pakartotinių donorų santykio kitimas 2006–2014 metais pavaizduotas 3 paveiksle.

3 pav. Pirminių ir nuolatinių/pakartotinių donorų skaičius 1000 gyventojų 2006–2014 metais
*Registro duomenys

2.1. Kraujo donorų aktyvumas

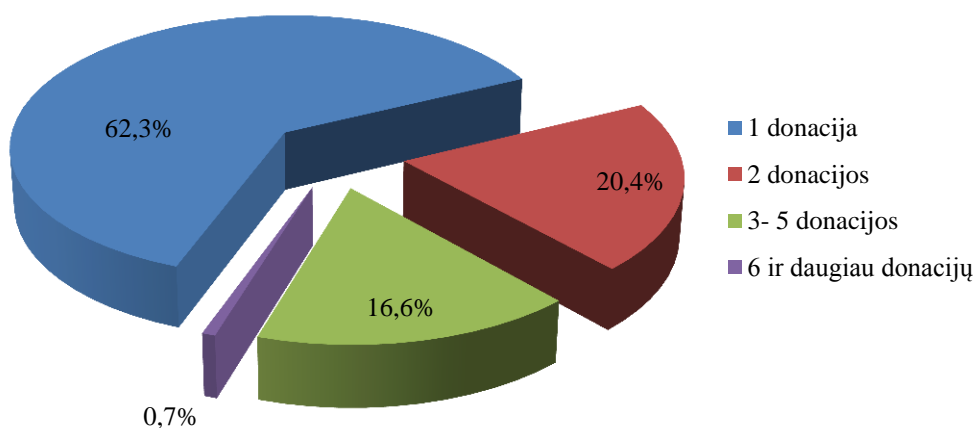
Kraujo donorų aktyvumo įvertinimo rodikliu laikomas donacijų, tenkančių vienam kraujo donorui skaičius. Lietuvos kraujo donorystės įtaigose kraujo ir kraujo sudėtinių dalių paėmimo iš donorų kriterijai, davimo dozės ir dažnumas nustatyti vadovaujantis Sveikatos apsaugos ministro 2005 m. vasario 4 d. įsakymu Nr. V-84 „Dėl kraujo ir kraujo sudėtinių dalių donorų sveikatos tikrinimo ir donorų kraujo ir kraujo sudėtinių dalių paėmimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. Didesnis vienam kraujo donorui tenkančių donacijų skaičius per metus parodo kraujo donorų aktyvumą. 2014 m. vienam donorui teko vidutiniškai 1,67 donacijos.

Registro duomenimis 2014 m. didžiausias to paties donoro kraujo davimų skaičius – 23 donacijos (2013 m. – 22 donacijos), tiek kartų kraujo davė vienas donoras, išlaikant nustatytus minimalius laiko tarpus tarp donacijų, 18 donorų kraujo davė po 10 kartų, 34 733 – donavo vieną kartą (3 lentelė).

3 lentelė. Donorų ir jų atliktų donacijų skaičius 2014 m.

Donorų sk.	1	1	2	3	2	6	5	8	4	10	8	11	20	18	29	38	52	180	976	2775	5532	11360	34733
Donacijų sk.	23	22	21	20	19	18	17	16	15	14	13	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

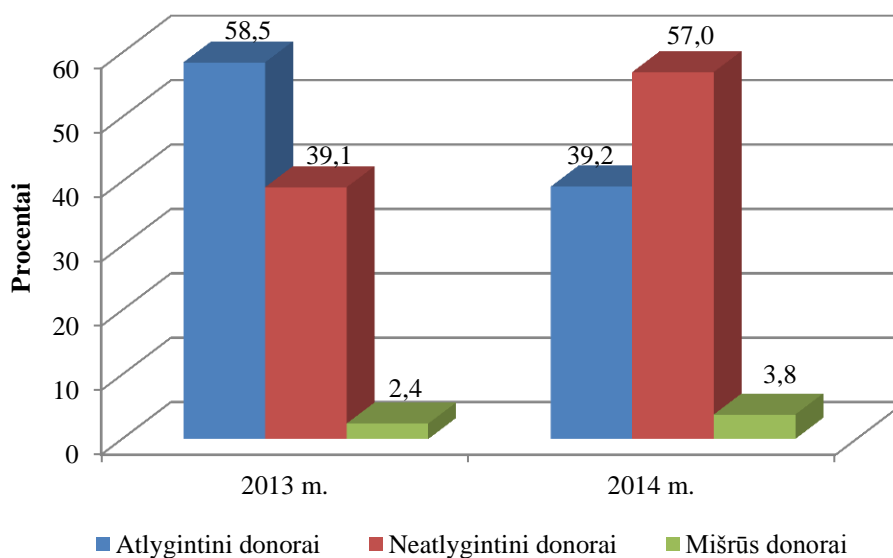
Apžvelgiant donorų procentinį pasiskirstymą pagal donacijų skaičių, daugiau kaip pusė visų donorų (62,3 proc.) kraujo ar jo sudėtinių dalių davė 1 kartą, penktadalis (20,4 proc.) – 2 kartus. 6 kartus ir daugiau, išlaikant nustatytus minimalius laiko tarpus tarp donacijų, kraujo ar jo sudėtinių dalių davė 0,7 proc. donorų (4 pav.).

4 pav. Donorų pasiskirstymas pagal donacijų skaičių 2014 m. (proc.)

2.2. Kraujo donorai pagal atlygintinas ir neatlygintinas donacijas

2014 metais buvo užregistruoti 31 768 (57,0 proc.) neatlygintini donorai (kraujo ar jo sudėtinių dalių davę tik neatlygintinai), 21 857 (39,2 proc.) atlygintini (donavę tik už piniginių atlygį) ir 2 149 (3,8 proc.) donorai, kurie kraujo ar jo sudėtinių dalių davė ir atlygintinai ir neatlygintinai. Palyginus su 2013 m. neatlygintinių donorų padaugėjo 17,9 proc. (5 pav.). Aprašomuoju laikotarpiu 1000 gyventojų teko 10,8 neatlygintinių ir 7,5 atlygintinių donorų.

5 pav. Kraujo donorų pasiskirstymas pagal donacijų atlygintinumą 2013–2014 m. (proc.)

Tarp mišriai davusių kraujo donorų daugiau kaip pusės jų (54,6 proc.) atlygintinos ir neatlygintinos donacijos pasiskirstė po lygiai, trečdalis (33,8 proc.) donavo dažniau atlygintinai, nei neatlygintinai, o likusi dalis (11,6 proc.) donorų kraujo ar jo sudėtinių dalių dažniau davė neatlygintinai (4 lentelė).

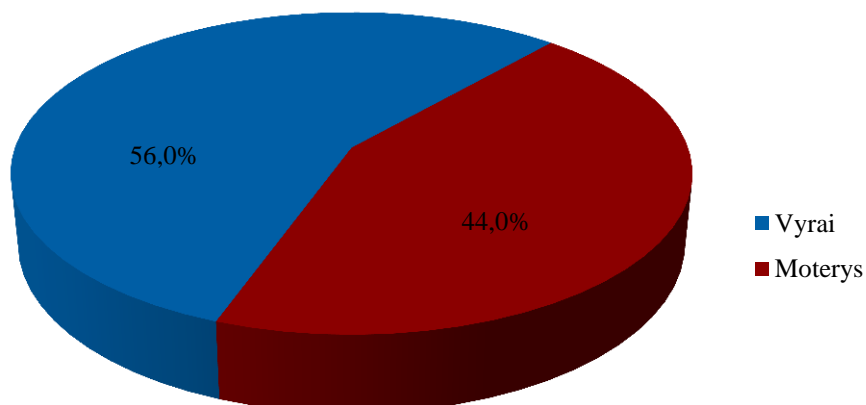
4 lentelė. Mišriai donavusių donorų skaičius pagal donacijų proporcijas 2014 m.

Donacijų proporcijos	Donorų skaičius	
	Abs. sk.	Proc.
Atlygintinių ir neatlygintinių donacijų po lygiai	1174	54,6
Daugiau atlygintinių donacijų	725	33,8
Daugiau neatlygintinių donacijų	250	11,6
Iš viso	2149	100

2.3. Kraujo donoriai pagal lytį ir amžiaus grupes

Kraujo donorų pasiskirstymo pagal lytį ir amžių apžvalgai panaudoti nuo 2012 m. birželio 1 d. iki 2014 m. gruodžio 31 d. Registre sukaupti duomenys apie kraujo donorus.

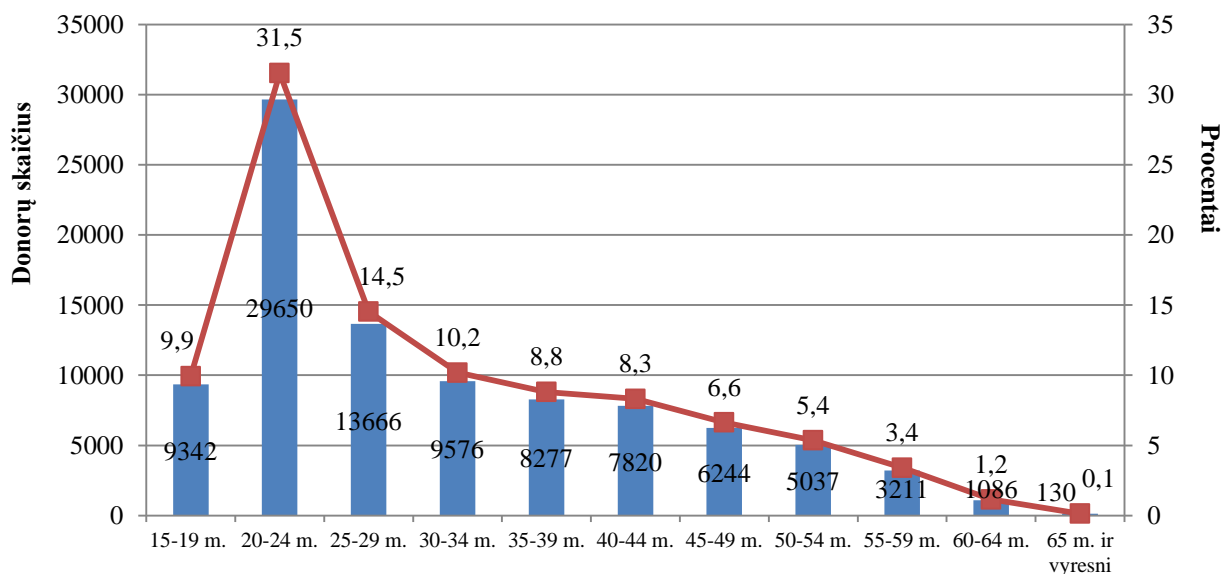
2014 m. pabaigoje Registre užregistruotas 94 041 donoras, iš jų 52 676 (56,0 proc.) vyrai ir 41 365 (44,0 proc.) moterys (6 pav.).

6 pav. Kraujo donorų pasiskirstymas pagal lytį 2014 m. pabaigoje* (proc.)

*Registro duomenys nuo 2012-06-01 iki 2014-12-31

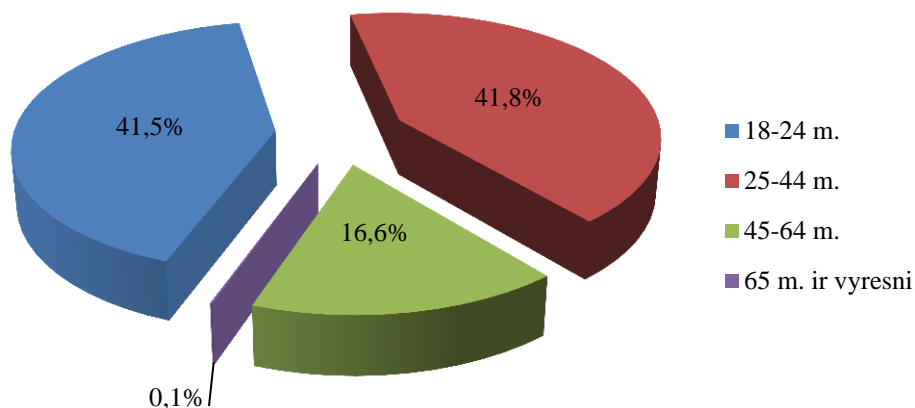
Aktyviausi buvo 20–24 m. amžiaus grupei priklausantys donoriai, jie sudarė beveik trečdalį visų užregistruotų donorių (31,5 proc.). Didėjant amžiui, donorių skaičius santykinai mažėjo, 30–34 metų amžiaus grupei priklausė 10,2 proc., 50–54 metų amžiaus grupei priklausė 5,4 proc., o vyriausiai amžiaus grupei (65 m. ir vyresni) – 0,1 proc. donorių (7 pav.).

7 pav. Kraujo donorų pasiskirstymas pagal amžiaus grupes 2014 m. pabaigoje*

*Registro duomenys nuo 2012-06-01 iki 2014-12-31

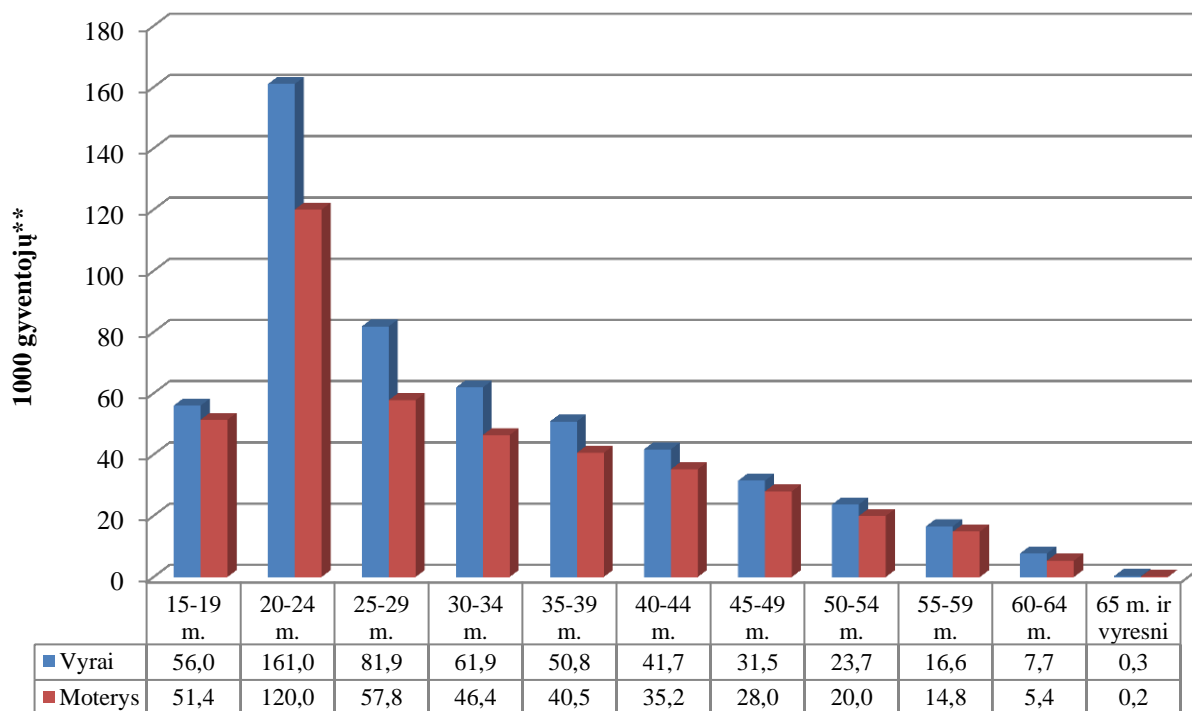
PSO 2015 m. informaciniame biuletenyje Nr. 279, kuriame panaudoti Globalios duomenų bazės kraujo saugumui įvertinti 2012 m. duomenys, skelbiama, kad aukštą žmogaus socialinės raidos indeksą (angl. *Human Development Index*) turinčiose šalyse vos 7 proc. donorų yra iki 18 m., 20 proc. donorų yra 18–24 m., 39 proc. – 25–44 m., 30 proc. – 45–64 m. ir 4 proc. vyresnių kaip 65 metų. Registro statistiniai duomenys rodo, kad Lietuvoje didžiąją dalį donorų sudaro 18–24 m. ir 25–44 m. amžiaus donoriai, atitinkamai 41,5 proc. ir 41,8 proc. (8 pav.).

8 pav. Šalies kraujo donorų pasiskirstymas pagal amžiaus grupes 2014 m. pabaigoje* (proc.)

*Registro duomenys nuo 2012-06-01 iki 2014-12-31

Pagal lytį ir amžių daugiausiai 2014 m. pabaigoje buvo 20–24 m. amžiaus donorų vyrų (17 423 donoriai) ir to paties amžiaus moterų (12 227 donorių). 1000-čiui šios amžiaus grupės vyrų teko 161,0 donoras, o to paties amžiaus 1000-čiui moterų – 120,0 donorių. Antroje pagal gausumą 25–29 m. amžiaus grupėje vyrų buvo 8 180 (81,9 donorių/1000 šios amžiaus grupės vyrų), moterų – 5 486 (57,8 donorių/1000 šios amžiaus grupės moterų). Didėjant kraujo donorų amžiui, skirtumas amžiaus grupėse pagal lytį mažėja (9 pav.).

9 pav. Kraujo donorų pasiskirstymas pagal lytį ir amžiaus grupes 2014 m. pabaigoje*

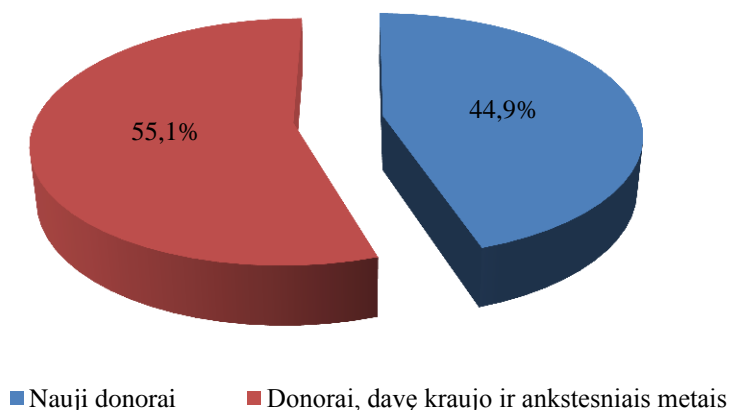
*Registro duomenys nuo 2012-06-01 iki 2014-12-31

** Vidutinis gyventojų skaičius pagal amžiaus grupes ir lytį 2014 m.

2.4. Nauji kraujo donorai

Naujų donorų imtį sudaro 2014 m. pirminių donorų skaičius ir donorų, 2014 m. davusių kraujo pirmą, bet ne vienintelį kartą, skaičius suma.

Registre 2014 m. užregistruoti 25 068 nauji donorai, tai sudarė 44,9 proc. visų užregistruotų donorų. Likusią dalį (55,1 proc.) sudarė donorai, kraujo davę ne tik 2014 m., bet ir ankstesniais metais (10 pav.). 2014 m. 1000 gyventojų teko 8,5 naujų donorų ir 10,5 donorų, davusių kraujo ir anksčiau.

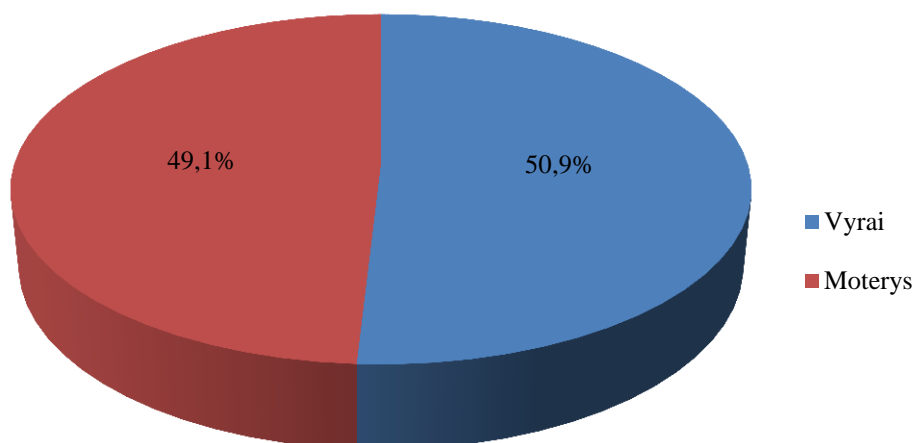
10 pav. Naujų donorų ir donorų, davusių kraujo ir ankstesniais metais, santykis 2014 m. (proc.)

Tarp 2014 m. naujų donorų vieną kartą donavo 19 827 (79,1 proc.) donorai, du kartus kraujo davė 3 685 (14,7 proc.) donorų, likusi dalis naujų donorų kraujo davė tris kartus ir daugiau, o vienas iš jų kraujo davė 14 kartų (palyginus su 2013 m. 2 donacijomis daugiau), išlaikant nustatytus minimalius laiko tarpus tarp donacijų (5 lentelė).

5 lentelė. Naujų donorų ir jų atliktų donacijų skaičius 2014 m.

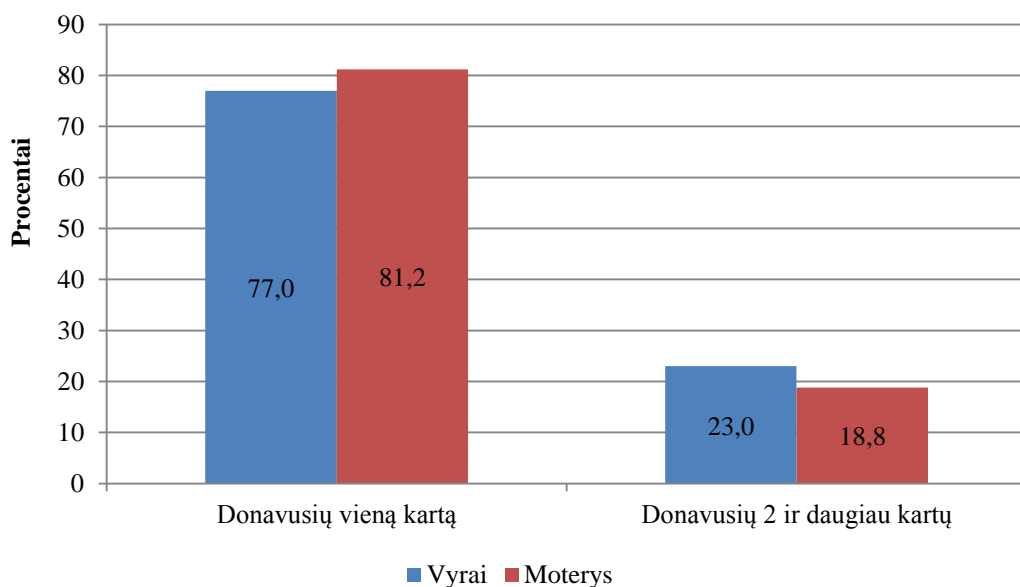
Naujų donorų skaičius	19827	3685	1068	384	83	10	7	1	2	1
Donacijų skaičius	1	2	3	4	5	6	7	8	9	14

Tarp naujų donorų vyrai ir moterys pasiskirstė beveik po lygiai, atitinkamai 12 760 (50,9 proc.) vyrų ir 12 308 (49,1 proc.) moterų (2013 m. – 55,1 proc. vyrų ir 44,9 proc. moterų) (11 pav.).

11 pav. Naujų donorų pasiskirstymas pagal lytį 2014 m. (proc.)

Analizuojant naujų donorų procentinį pasiskirstymą pagal lytį ir donacijų skaičių, 2014 m. 77,0 proc. vyrų (9 828 donorų) ir 81,2 proc. moterų (9 999 donorių) kraujo davė vieną kartą, t. y. buvo pirminiai donorai (2013 m. atitinkamai 73,5 proc. ir 77,8 proc.), du kartus ir daugiau donavo 23,0 proc. vyrų (2 932 donorų) ir 18,8 proc. moterų (2 309 donorių) (2013 m. – 26,5 proc. ir 22,2 proc.) (12 pav.).

12 pav. Naujų donorų pasiskirstymas pagal lytį ir jų donacijų skaičių 2014 m. (proc.)

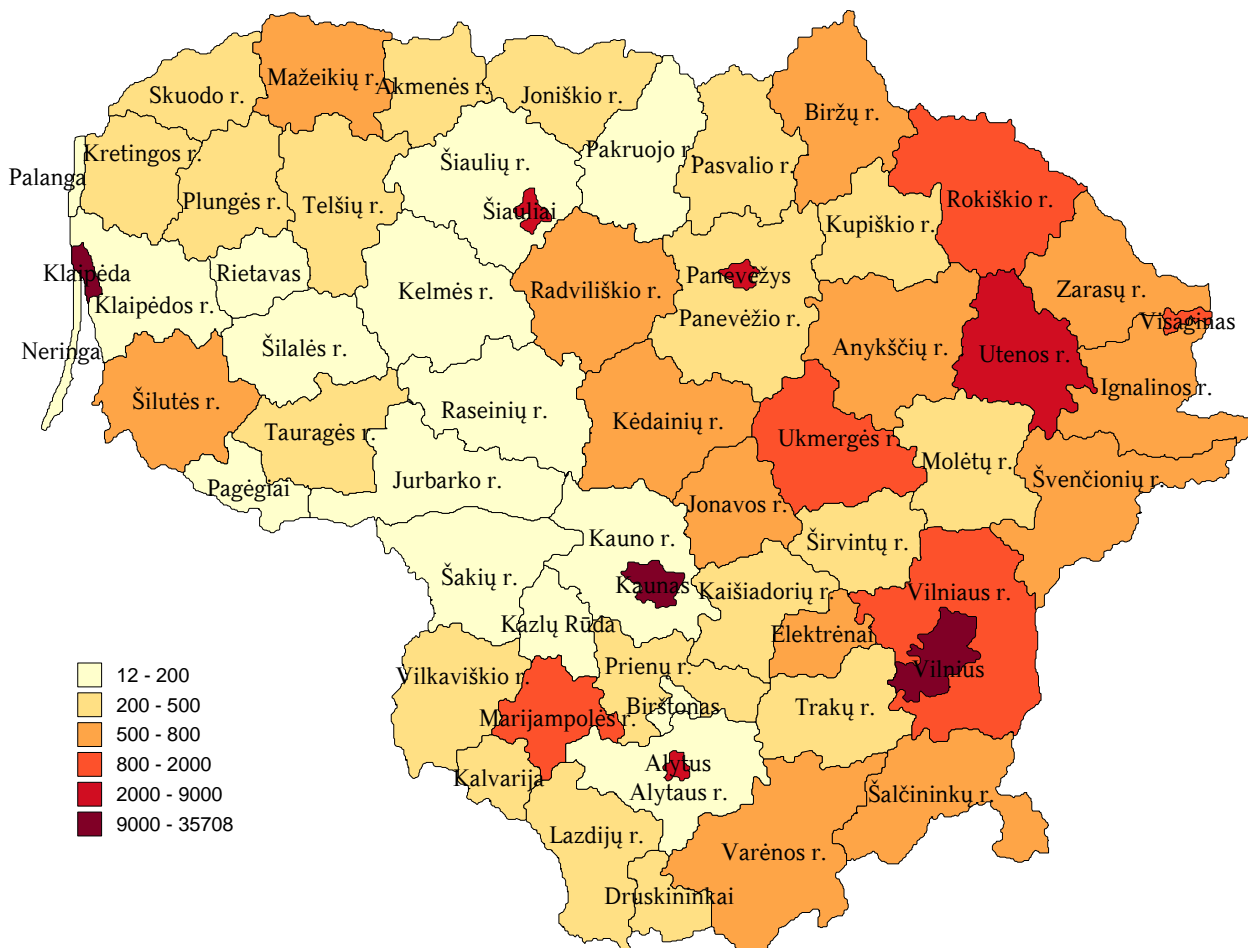
3. Donacijos Lietuvoje

Registro duomenimis, 2014 m. šalies kraujo donorystės įstaigose atlikta 93 380 donacijų, tai sudarė vidutiniškai 31,84 donacijos 1000-čiui gyventojų (2013 m. atitinkamai 30,75/1000 gyventojų). Donacijų skaičius, tenkantis 1000 gyventojų, rodo šalies gebėjimą apsirūpinti krauju ir kraujo komponentais. PSO duomenimis, aukštą žmogaus socialinės raidos indeksą (angl. *Human Development Index*) turinčiose šalyse, prie kurių priskiriama ir Lietuva, 1000 gyventojų tenka vidutiniškai 36,8 donacijų.

3.1. Donacijų pasiskirstymas pagal savivaldybes

Donacijų pasiskirstymas savivaldybėse 2014 m. išliko panašus, kaip ir 2013 m.: daugiausiai donacijų užregistruota Vilniaus m. savivaldybėje – 35 708, kas sudarė daugiau nei trečdalį (38,2 proc.) visų donacijų, po dešimtadalį – Klaipėdos m. ir Kauno m. savivaldybėse, atitinkamai 10 156 (10,9 proc.) ir 9 147 (9,8 proc.). Kitose šalies savivaldybėse atliktos donacijos (procentais) sudarė mažiau nei dešimtadalį visų užregistruotų kraujo davimų. Mažiausiai donacijų užregistruota Birštono ir Neringos savivaldybėse (atitinkamai 12 ir 17 donacijų) (13 pav.).

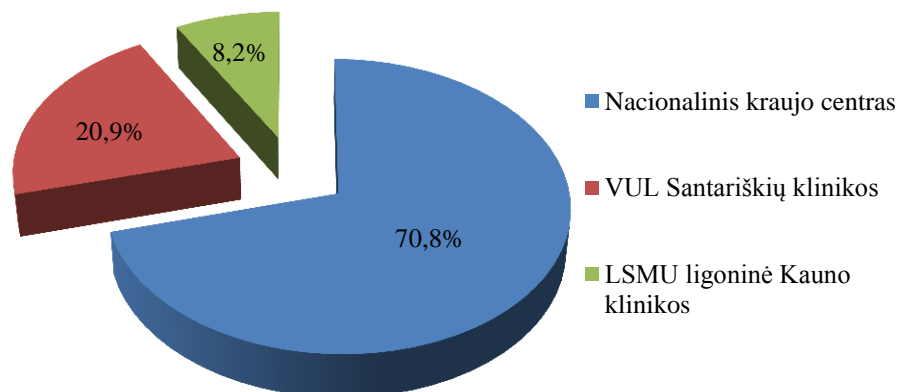

13 pav. Donacijų skaičius 2014 m. pagal savivaldybes

3.2. Donacijų pasiskirstymas kraujo donorystės įstaigose

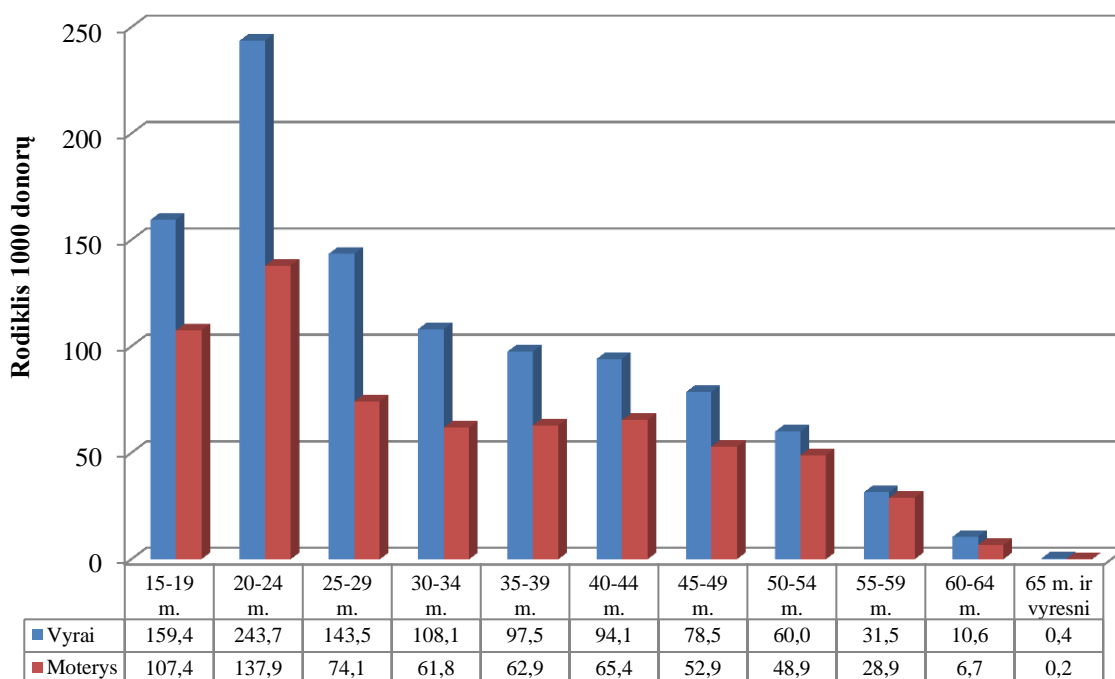
2014 m. Registro duomenis tvarkė trys KDI: VšĮ Nacionalinis kraujo centras, VšĮ Vilniaus universiteto ligoninės Santariškių klinikos (toliau – VUL Santariškių klinikos) ir Lietuvos sveikatos mokslų universiteto ligoninė VšĮ Kauno klinikos (toliau – LSMU ligoninė Kauno klinikos). Tarp Registre 2014 m. užregistruotų donacijų (93 380), daugiausiai jų atlikta Nacionaliniame kraujo centre – 66 129 (70,8 proc.), penktadalis, t. y. 19 563 (20,9 proc.) – VUL Santariškių klinikose ir šiek tiek mažiau nei dešimtadalis – LSMU ligoninėje Kauno klinikose, atitinkamai 7 688 (8,2 proc.) (14 pav.).

14 pav. Donacijų pasiskirstymas kraujo donorystės įstaigose 2014 m. (proc.)

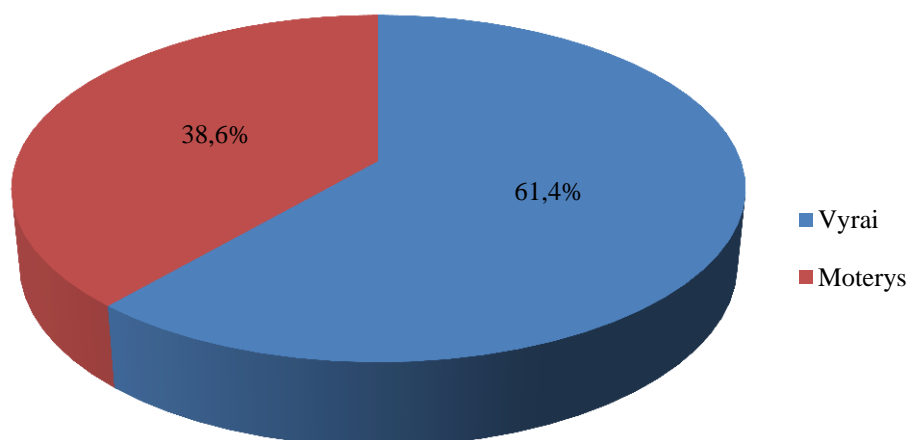
3.3. Donacijų pasiskirstymas pagal kraujo donorų amžių ir lytį

Daugiausiai donacijų atliko donoriai, priklausantys 20–24 m. amžiaus grupei, tarp kurių vyrai kraujo ar jo sudedamųjų dalių davė 13 593 kartus (243,7 donacijos/1000 donorų), moterys – 7 692 kartus (137,9 donacijos/1000 donorų). Pirmų trijų amžiaus grupių (15–19, 20–24 ir 25–29) donorų kraujo davimai sudarė šiek tiek daugiau kaip pusę (51,7 proc.) visų šalyje užregistruotų donacijų (2013 m. buvo 41,3 proc.). Mažiausiai kraujo davimų užregistruota vyresniems nei 60 m. donorams (15 pav.).

15 pav. Donacijų pasiskirstymas pagal kraujo donorų lytį ir amžiaus grupes tarp visų donorų 2014 m.

Analizuojant donacijų pasiskirstymą pagal donorų lytį, vyrų donacijų buvo daugiau kaip penktadaliu daugiau nei moterų, atitinkamai 57 290 (61,4 proc.) ir 36 090 (38,6 proc.) (16 pav.).

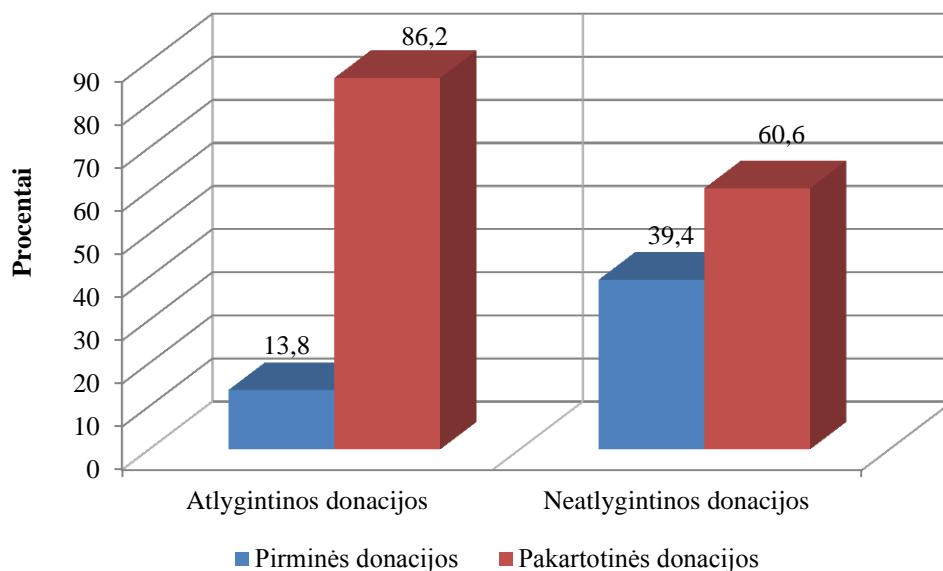

16 pav. Donacijų pasiskirstymas pagal kraujo donorų lytį 2014 m. (proc.)

3.4. Atlygintinos ir neatlygintinos donacijos

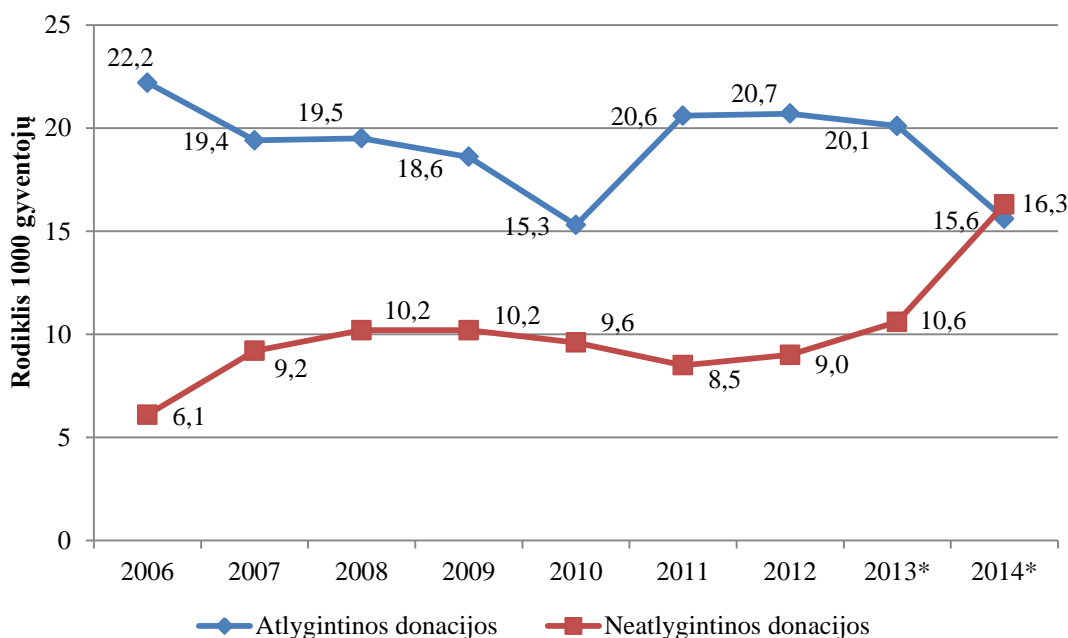
Šalyje, įgyvendinant Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2002/98/EB ir rekomendacijas dėl asmens sveikatos priežiūros įstaigų aprūpinimo saugiu krauju ir kraujo komponentais, vykdoma Neatlygintinos kraujo donorystės propagavimo programa 2006–2015 m., patvirtinta Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2006 m. lapkričio 28 d. įsakymu Nr. V-992 „Dėl neatlygintinos kraujo donorystės propagavimo programos 2006–2015 m. patvirtinimo“. Šioje programoje pabrėžiama, kad kraują surenkant iš neatlygintinai kraujo duodančių donorų užtikrinama viena iš saugios donorystės prielaidų. Neatlygintinos kraujo donorystės propagavimo programos IV etapo (2014–2015 metai) tikslas – iki 2015 m. gruodžio 31 d. pasiekti 55 proc. neatlygintinų donacijų visose kraujo donorystės įstaigose.

Registro duomenimis, 2014 m. šalyje atlikta 47 651 (51,0 proc.) neatlygintina donacija ir 45 729 (49,0 proc.) atlygintinos donacijos (2013 m. atitinkamai 34,6 proc. ir 65,4 proc.). Tarp neatlygintinų donacijų pakartotinių donacijų buvo penktadaliu daugiau negu pirminių, atitinkamai 28 897 (60,6 proc.) ir 18 754 (39,4 proc.). Iš atlygintinų donacijų didžiąją dalį sudarė pakartotinės donacijos – 39 415 (86,2 proc.) (17 pav.).

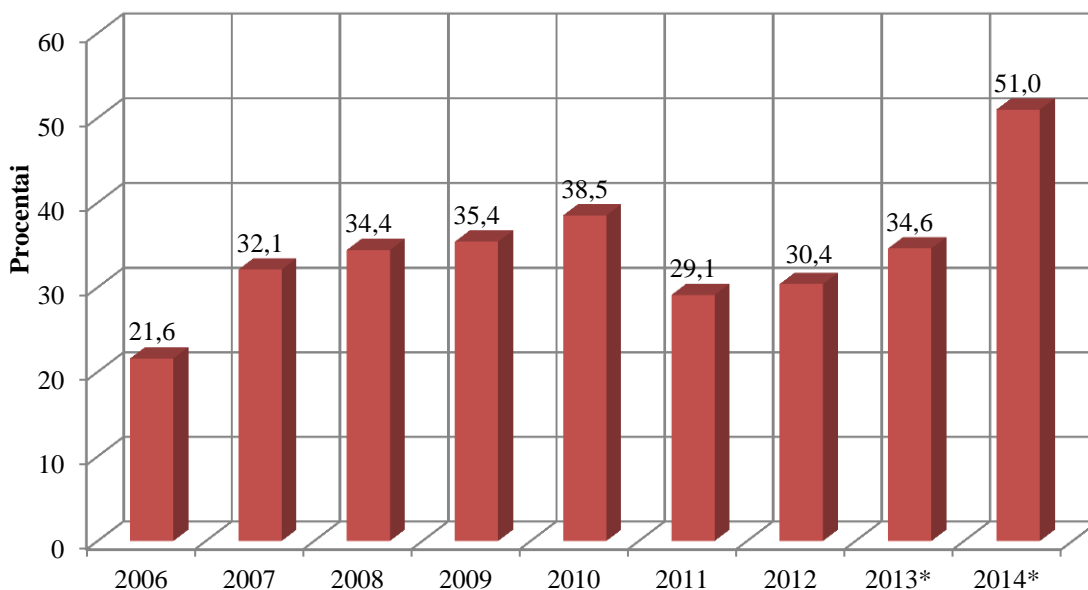

17 pav. Atlygintinių ir neatlygintinių donacijų pasiskirstymas pagal pirmines ir pakartotines donacijas 2014 m. (proc.)

Suvestinių statistinių ataskaitų Nr. 30-1 2006–2012 m. ir Registro duomenimis, nuo 2012 m. neatlygintinių kraujo davimų daugėja (18–19 pav.). 2012 m. 1000 gyventojų teko 9, 2014 m. – 16,3 neatlygintinos donacijos.

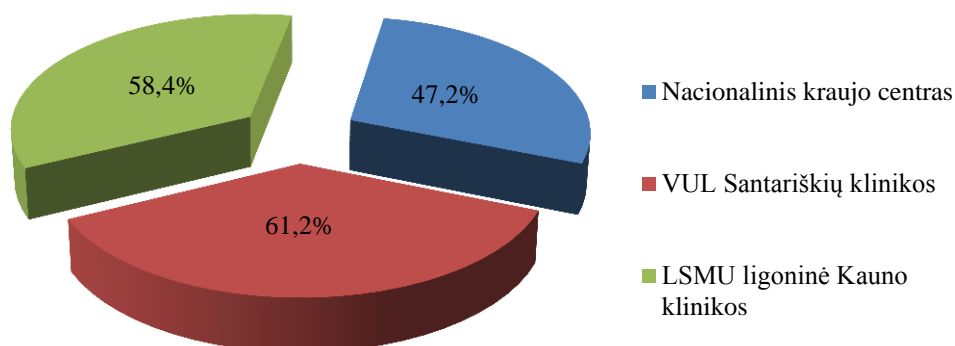
18 pav. Atlygintinių ir neatlygintinių donacijų dinamika Lietuvoje 2006–2014 m.
*Registro duomenys

19 pav. Neatlygintinų donacijų kitimas visų donacijų tarpe 2006–2014 m. (proc.)

* Registro duomenys

Registro 2014 m. duomenimis, analizuojant atskirai kiekvienoje kraujo donorystės įstaigoje užregistruotų neatlygintinų donacijų pasiskirstymą tarp visų toje įstaigoje užregistruotų donacijų, nustatyta, kad daugiausiai neatlygintinų donacijų atlikta VUL Santariškių klinikų kraujo centre (61,2 proc.), LSMU ligoninės Kauno klinikose neatlygintini kraujo davimai sudarė 58,4 proc., Nacionaliniame kraujo centre – 47,2 proc. visų toje įstaigoje atliktų donacijų (20 pav.). Lyginant su 2013 m., neatlygintinų donacijų procentinė dalis VUL Santariškių klinikų kraujo centre padidėjo dvigubai, kitose dvejose įstaigose – beveik dešimtadaliu.

20 pav. Neatlygintinų donacijų pasiskirstymas kraujo donorystės įstaigose 2014 m. (proc.)

Analizuojant neatlygintų ir atlygintų donacijų pasiskirstymą pagal donorų lytį, nustatyta, kad, 2014 m. donorės moterys dažniau davė kraujo neatlygintinai, tokios donacijos sudarė 59,6 proc. visų moterų atliktų donacijų, vyrų neatlygintinos donacijos sudarė 45,6 proc. (2013 m. – atitinkamai 42,1 proc. ir 30,1 proc.) (6 lentelė).

6 lentelė. Donacijų pasiskirstymas pagal atlygintinumą ir donorų lytį 2014 m.

Donorai	Donacijos				Iš viso	
	Atlygintinos		Neatlygintinos			
	Abs. sk.	Proc.	Abs. sk.	Proc.	Abs. sk.	Proc.
Vyrai	31145	54,4	26145	45,6	57290	100
Moterys	14584	40,4	21506	59,6	36090	100
Iš viso:	45729	49,0	47651	51,0	93380	100

Nemokamų kraujo davimų ir juos atlikusių donorų pasiskirstymo analizė parodė, kad 2014 m. didžiausias nemokamų kraujo davimų skaičius, išlaikant nustatytus minimalius laiko tarpus tarp donacijų, buvo 17 neatlygintų donacijų (2013 m. – 16 donacijų), kurias atliko vienas donoras, 10 kartų neatlygintinai kraujo davė keturi donorai (2013 m. – vienas donoras), po penkias neatlygintinas donacijas atliko 323 donorai (2013 m. – 183 donorai). Vieną neatlygintiną donaciją per metus atliko 25 406 donorai (7 lentelė). Donorų, neatlygintinai kraujo davusių po vieną kartą, kraujo davimai sudarė daugiau nei pusę (53,3 proc.) 2014 m. užregistruotų neatlygintų donacijų (2013 m. – 55,9 proc.).

7 lentelė. Neatlygintų donacijų ir jas atlikusių donorų skaičius 2014 m.

Neatlygintų donacijų skaičius	17	16	14	13	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
Donorų skaičius	1	1	4	2	6	4	9	10	19	63	323	834	1931	5304	25406

Didžiausias atlygintų donacijų skaičius, išlaikant nustatytus minimalius intervalus tarp donacijų, buvo 23 atlygintinos donacijos, kurias atliko vienas donoras (2013 m. – 22 donacijos), po 11 kartų kraujo atlygintinai davė 16 donorų. Vieną kartą per metus atlygintinai donavo 12 528 donorai, jų atliktos atlygintinos donacijos sudarė 27,4 proc. visų atlygintų donacijų (2013 m. – 33,4 proc.) (8 lentelė).

8 lentelė. Atlygintinų donacijų ir jas atlikusių donorų skaičius 2014 m.

Atlygintinų donacijų sk.	23	22	21	20	19	18	17	16	15	14	13	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
Donorų skaičius	1	1	2	3	2	6	4	7	4	5	7	7	16	13	21	23	38	94	571	1758	3237	5658	12528

4. Kraujo donorystės laikinas atidėjimas ir uždraudimas

Kraujo ir kraujo sudėtinių dalių donorų tinkamumo kriterijai nustatyti Kraujo ir kraujo sudėtinių dalių donorų sveikatos tikrinimo ir donorų kraujo ir kraujo sudėtinių dalių paėmimo tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministro 2005 m. vasario 4 d. įsakymu Nr. V-84 „Dėl kraujo ir kraujo sudėtinių dalių donorų sveikatos tikrinimo ir donorų kraujo ir kraujo sudėtinių dalių paėmimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. Esant nustatytiems sveikatos sutrikimams, donorui gali būti laikinai ir (arba) visam laikui sustabdyta donorystė. Teisę sustabdyti donorystę turi medicininę donorų atranką atliekantis gydytojas, atsižvelgdamas į donorų tinkamumo, donorystės uždraudimo ar atidėjimo kriterijus.

2014 m. kraujo donorų registro duomenų bazėje registruoti 16 062 kraujo donorystės sustabdymo atvejai, tarp jų 15 317 (95,4 proc.) laikino atidėjimo ir 745 (4,6 proc.) donorystės uždraudimo atvejai. Lyginant su 2013 m., kraujo donorystės uždraudimo atvejų sumažėjo 3,1 proc.

4.1. Kraujo donorystės laikino atidėjimo atvejai ir priežastys

Dažniausia kraujo donorystės laikino atidėjimo priežastis 2014 m., taip pat kaip ir 2013 m., buvo tai, kad hemoglobino kiekis neatitiko normos, dėl šios priežasties kraujo donorystė donorams tam tikram laikui buvo atidėta 9 778 atvejais, tai sudarė daugiau kaip pusę (63,8 proc.) visų laikino atidėjimo atvejų (9 lentelė).

9 lentelė. Kraujo donorystės laikino atidėjimo atvejai pagal priežastis 2014 m.

Eil. Nr.	Laikino atidėjimo priežastys	Atvejų skaičius (proc.)	Eil. Nr.	Laikino atidėjimo priežastys	Atvejų skaičius (proc.)
1.	Hemoglobino kiekis neatitinka normos	9778 (63,8)	27.	Prival. serolog. HBsAg reaktyvus ir patvirt. neigiamas	19 (0,1)
2.	Kitos laikino atidėjimo priežastys	1092 (7,1)	28.	Techninės kliūtys	17 (0,1)
3.	Netinkamas kraujo spaudimas	885 (5,8)	29.	Prival. NRA neapibrėžtas	14 (0,09)
4.	Netinkamas pulso dažnis ir (arba) ritmas	502 (3,3)	30.	Akupunktūra, išskyrus tuomet, jei ją atlieka kvalifikuotas sveikatos priežiūros specialistas, naudojantis sterilias vienkartinės adatas	13 (0,08)
5.	Nematyti venų	440 (2,9)	31.	Netinkamas donoro amžius	11 (0,07)
6.	Tatuiravimas arba žiedų vėrimas į kūną	324 (2,1)	32.	Vakarų Nilo karštligė	11 (0,07)
7.	Atsisakymas duoti kraujo	299 (1,9)	33.	Dantų gydymas	8 (0,05)
8.	Gripas ar kitos į gripą panašios ligos	250 (1,6)	34.	Kraujotakos sistemos liga	8 (0,05)
9.	Gydymas vaistais	236 (1,5)	35.	Prival. serologinis HBsAg reaktyvus	8 (0,05)
10.	Apsvaigimas nuo alkoholinių ar kitų medžiagų	222 (1,4)	36.	Kartotiniai alpimo atvejai ar buvę traukuliai	7 (0,05)
11.	Didžioji chirurginė operacija	182 (1,2)	37.	Susilpninti virusai arba bakterijos	6 (0,04)
12.	Trombocitų kiekis neatitinka normos	153 (1,0)	38.	Asimptominiai endeminių zonų lankytojai	5 (0,03)
13.	Antieritrocitiniai AK	120 (0,8)	39.	Karščiavimas (aukšta temperatūra)	4 (0,03)
14.	Per maža kūno masė	106 (0,7)	40.	Kiti sveikatos sutrikimai	4 (0,03)
15.	Prival. serolog. anti-HCV reaktyvus ir patvirt. neigiamas	88 (0,6)	41.	Kraujo, imuninės sistemos, kvėpavimo sistemos, lyties ir šlapimo sistemos, medžiagų apykaitos, virškinimo sistemos ligos	4 (0,03)
16.	Endoskopinis tyrimas	81 (0,5)	42.	Kitos uždraudimo priežastys	3 (0,02)
17.	Donoro taisyklių pažeidimas	78 (0,5)	43.	Prival. serologinis anti-ŽIV1,2 reaktyvus	3 (0,02)
18.	Prival. serolog. anti-TP reaktyvus ir patvirt. neigiamas	57 (0,4)	44.	Hepatito A arba hepatito B vakcinas	2 (0,01)
19.	Prival. serolog. anti-ŽIV1,2 reaktyvus ir patvirt. neigiamas	50 (0,3)	45.	Maliarija	2 (0,01)
20.	Leukocitų kiekis neatitinka normos	45 (0,3)	46.	Prival. HCV RNR reaktyvus	2 (0,01)
21.	Nėštumas	38 (0,2)	47.	Asmenys, dėl kurių elgsenos ar veiklos jiems kyla pavojus užsikrėsti infekcine liga, kuri gali būti perduodama per kraują	1 (0,01)
22.	Prival. serologinis anti-HCV reaktyvus	34 (0,2)	48.	Kraujo komponentų transfuzija	1 (0,01)
23.	Prival. serologinis anti-TP reaktyvus	34 (0,2)	49.	Prival. HBV DNR reaktyvus	1 (0,01)
24.	Buvimas kardomojo kalnimo ir (arba) laisvės atėmimo vietose	26 (0,2)	50.	Reumatas	1 (0,01)
25.	Mažoji chirurginė operacija	22 (0,1)	51.	Tuberkuliozė	1 (0,01)
26.	Prival. HBV DNR reaktyvus ir patvirt. neigiamas	19 (0,1)		Iš viso	15317 (100)

4.2. Kraujo donorystės uždraudimo atvejai ir priežastys

Dažniausia kraujo donorystės uždraudimo priežastis 2014 m., kaip ir 2013 m., buvo teigiami patvirtinamųjų tyrimų rezultatai, tiriant donorinį kraują dėl hepatito C (300 atvejų), tai sudarė 40,3 proc. visų donorystės uždraudimo atvejų (lyginant su 2013 m., donorystės uždraudimo dėl hepatito C atvejų padaugėjo 5,3 proc.). Kitos dvi pirmaujančios uždraudimo priežastys – hepatito B ir sifilio žymenų (HBsAg ir anti-T.pallidum) patvirtinimas, atitinkamai 117 (15,7 proc.) ir 114 (15,3 proc.) atvejų (10 lentelė).

10 lentelė. Kraujo donorystės uždraudimo atvejai pagal priežastis 2014 m.

Eil. Nr.	Uždraudimo priežastys	Atvejų skaičius (proc.)	Eil. Nr.	Uždraudimo priežastys	Atvejų skaičius (proc.)
1.	Patvirt. anti-HCV teigiamas	300 (40,3)	15.	Infekcinės ligos	7 (0,9)
2.	Patvirt. HBsAg teigiamas	117 (15,7)	16.	Infekcinė liga: Tuberkuliozė	6 (0,8)
3.	Patvirt. anti-TP teigiamas	114 (15,3)	17.	Kraujotakos sistemos liga	5 (0,7)
4.	Centrinės nervų sistemos liga	30 (4,0)	18.	Uždraudimas dėl donoro anamnezės	5 (0,7)
5.	Prival. serologinis anti-HCV reaktyvus	30 (4,0)	19.	Antieritrocitiniai AK	4 (0,5)
6.	Kitos uždraudimo priežastys	26 (3,5)	20.	Kartotiniai alpimo atvejai ar buvę traukuliai	3 (0,4)
7.	Prival. serologinis anti-TP reaktyvus	14 (1,9)	21.	Patvirt. HBV DNR teigiamas	3 (0,4)
8.	Piktybinės ligos	12 (1,6)	22.	Aptikti inf. ligų žymenys	2 (0,3)
9.	Diabetas	11 (1,5)	23.	Intraveninių narkotikų, intraveninių / intraraumeninių anabolinių steroidų ar hormoninių preparatų vartojimas	2 (0,3)
10.	Patvirt. anti-ŽIV1,2 teigiamas	11 (1,5)	24.	Gydymas vaistais	1 (0,1)
11.	Kraujo, imuninės sistemos, kvėpavimo sistemos, lyties ir šlapimo sistemos, medžiagų apykaitos, virškinimo sistemos ligos	10 (1,3)	25.	Infekcinė liga: ŽIV-I/II	1 (0,1)
12.	Patvirt. HCV RNR teigiamas	9 (1,2)	26.	Kitos laikino atidėjimo priežastys	1 (0,1)
13.	Prival. serologinis HBsAg reaktyvus	8 (1,1)	27.	Prival. serologinis anti-ŽIV1,2 reaktyvus	1 (0,1)
14.	Seksualinė elgsena	8 (1,1)	28.	Prival. ŽIV1 RNR reaktyvus	1 (0,1)
				Iš viso	745 (100)

5. Donorų kraujo ištyrimas dėl infekcinių ligų

Kraujo donorystės įstaigose, siekiant nustatyti kraujo perpylimo metu plintančius infekcinių sukėlėjus, donorų kraujas ištiriamas pažangiausiais metodais. Privalomųjų tyrimų sąrašą ir jų atlikimo tvarką nustato Kraujo ir kraujo sudėtinių donorų sveikatos tikrinimo ir donorų kraujo ir kraujo sudėtinių dalių paėmimo tvarkos aprašas, patvirtintas Sveikatos apsaugos ministro

2005 m. vasario 4 d. įsakymu Nr. V-84 „Dėl kraujo ir kraujo sudėtinių dalių donorų sveikatos tikrinimo ir donorų kraujo ir kraujo sudėtinių dalių paėmimo tvarkos aprašo patvirtinimo”. Kraujo donorui po kiekvienos donacijos atliekami šie tyrimai infekcinių žymenų nustatymui:

1. serologinis sifilio (anti-T.pallidum),
2. hepatito B paviršinio antigeno (HBsAg),
3. hepatito C viruso antikūnų (anti HCV),
4. virusų ŽIV–I ir ŽIV–II antikūnų (anti ŽIV 1/2),
5. virusų ŽIV–I, hepatito B ir hepatito C nukleino rūgščių amplifikacijos.

Atlikus privalomus kraujo tyrimus ir gavus teigiamus tyrimų rezultatus, t. y. donoro kraujyje aptikus infekcinių ligų žymenis, nustatyta tvarka atliekami patvirtinamieji kraujo tyrimai. Atlikus patvirtinamuosius tyrimus ne visi privalomųjų teigiamų tyrimų rezultatai pasitvirtina.

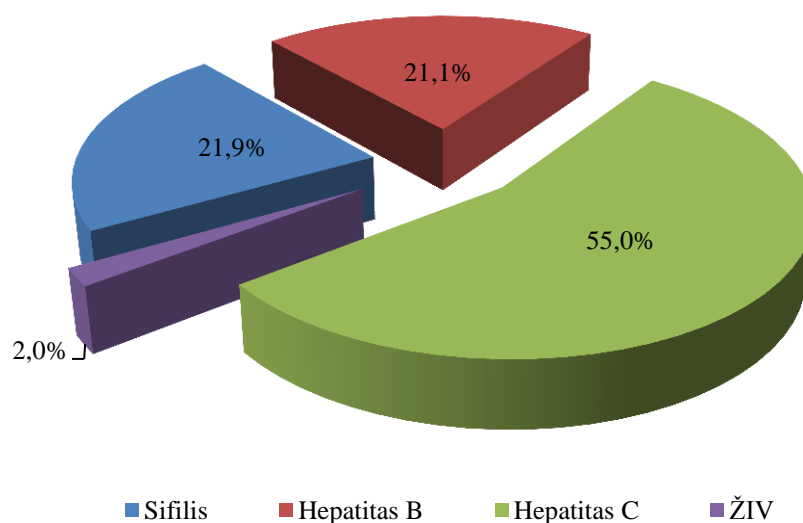
5.1. Patvirtinti infekcinių ligų žymenys

Registro duomenimis, 2014 m. tiriant donorų kraują, atlikti 651 489 serologiniai ir nukleino rūgščių amplifikacijos (toliau – NRA) tyrimai sifilio, hepatito B, hepatito C ir ŽIV (toliau – infekcinės ligos) žymenų nustatymui, 493 atvejais buvo patvirtinti infekcinių ligų žymenys (11 lentelė). Lyginant su 2013 m., infekcinių žymenų patvirtinimo atvejų donorinio kraujo bandiniuose sumažėjo 189 atvejais.

11 lentelė. Nustatytų ir patvirtintų teigiamų tyrimų rezultatų skaičius 2014 m.

Infekcinės ligos (žymuo)	Atliktų tyrimų skaičius, vnt.	Nustatytų teigiamų tyrimo rezultatų skaičius, vnt.	Patvirtintų teigiamų tyrimo rezultatų skaičius, vnt.
Sifilis (anti-T.pallidum)	93 342	230	108
Hepatitis B (HBsAg arba HBV-NRA)	186 049	155	104
Hepatitis C (anti-HCV arba HCV-NRA)	186 049	407	271
ŽIV (anti-ŽIV1/2 arba ŽIV 1-NRA)	186 049	70	10
Iš viso	651 489	862	493

Serologiniais ir NRA tyrimais patvirtintų infekcinių žymenų pasiskirstymas procentais donorų kraujo bandiniuose pavaizduotas 21 paveiksle.

21 pav. Tyrimais patvirtintų infekcinių ligų žymenų pasiskirstymas 2014 m. (proc.)

5.2. Infekcinių žymenų pasiskirstymas kraujo bandiniuose

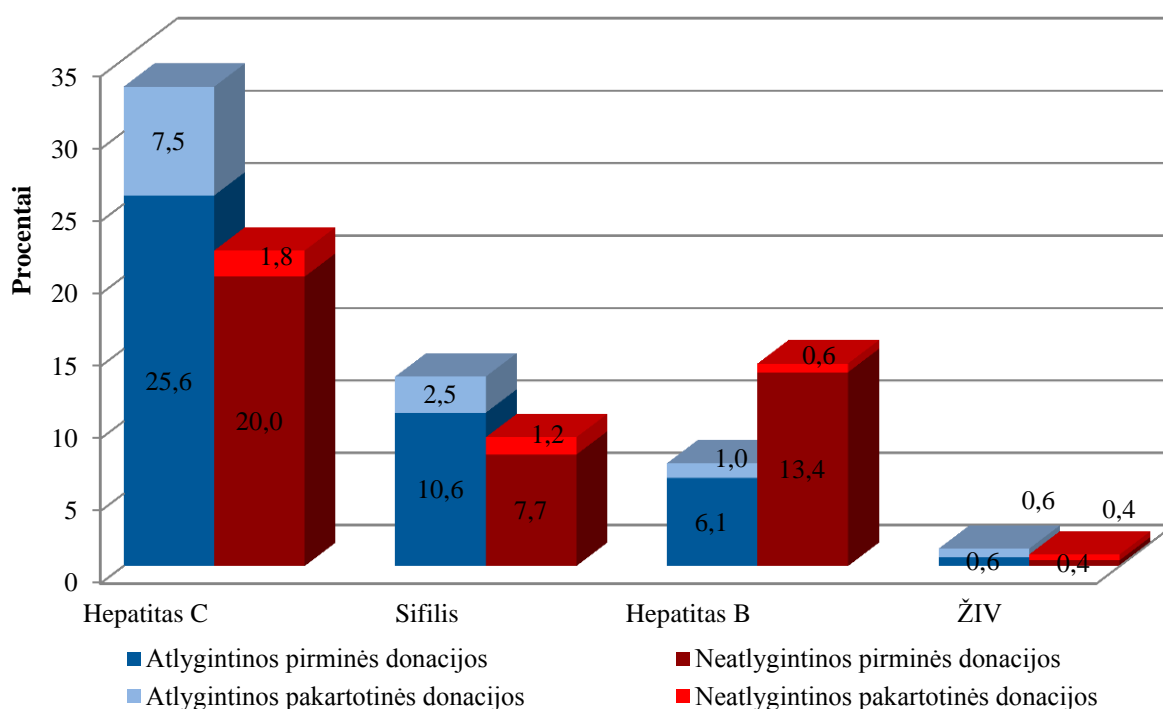
Analizuojant patvirtintų infekcinių žymenų atvejų pasiskirstymą atlygintinių ir neatlygintinių donacijų bandiniuose, nustatyta, kad daugiau atvejų buvo patvirtinta atlygintinių donacijų bandiniuose (atitinkamai 268 atv. ir 225 atvejai) (12 lentelė).

12 lentelė. Patvirtintų infekcinių žymenų atvejai kraujo bandiniuose 2014 m.

Infekcinės ligos	Patvirtintų infekcinių žymenų atvejai					
	neatlygintinių donacijų kraujo bandiniuose		atlygintinių donacijų kraujo bandiniuose		iš viso	
	atvejų sk.	proc.	atvejų sk.	proc.	atvejų sk.	proc.
Hepatitas C	108	39,9	163	60,1	271	100
Hepatitas B	69	66,3	35	33,7	104	100
Sifilis	44	40,7	64	59,3	108	100
ŽIV	4	40,0	6	60,0	10	100
Iš viso	225	45,6	268	54,4	493	100

Pagal infekcinių žymenų pasiskirstymą pirminėse ir pakartotinėse donacijose, nustatyta, kad daugiausiai jų patvirtinta pirminių donacijų bandiniuose, atitinkamai 84,4 proc. (416 atv.) ir 15,6 proc. (77 atv.). Pirminių atlygintinių donacijų bandiniuose infekcinių žymenų patvirtinimo atvejai sudarė 42,9 proc. (tarp kurių daugiausiai buvo hepatito C – 25,6 proc.), pirminių

neatlygintųjų – 41,5 proc. (tarp kurių hepatito C – 20,0 proc.), pakartotinių atlygintųjų – 11,6 proc. ir pakartotinių neatlygintųjų – 4,0 proc. visų patvirtintų atvejų (22 pav.).

22 pav. Patvirtintų infekcinių ligų žymenų pasiskirstymas pagal atlygintinas ir neatlygintinas bei pirmines ir pakartotines donacijas 2014 m. (proc.)

Dvejų pastarųjų metų duomenimis, patvirtintų infekcinių žymenų atvejų skaičius tarp atlygintųjų pirminių ir pakartotinių donacijų 2014 m., palyginus su 2013 m., sumažėjo atitinkamai 230 (52,2 proc.) ir 35 atvejais (38 proc.). Patvirtintų hepatito B žymens atvejų skaičius atlygintųjų pirminių donacijų kraujo bandiniuose sumažėjo 60,5 proc., hepatito C – 51,9 proc., ŽIV – 7 atvejais (13 lentelė).

13 lentelė. Patvirtintų infekcinių žymenų atvejų skaičiaus pokytis atlygintųjų donacijų kraujo bandiniuose 2013 m. ir 2014 m.

Infekcinės ligos	Patvirtintų infekcinių žymenų atvejų skaičius atlygintųjų donacijų kraujo bandiniuose					
	pirminių donacijų		Pokytis, proc. (atv.)	pakartotinių donacijų		Pokytis, proc. (atv.)
	2013 m.	2014 m.		2013 m.	2014 m.	
Hepatitis C	262	126	-51,9 %	65	37	-43,1 %
Hepatitis B	76	30	-60,5 %	6	5	-1 atv.
Sifilis	93	52	-44,1 %	16	12	-25,0 %
ŽIV	10	3	-7 atv.	5	3	-2 atv.
Iš viso	441	211	-52,2 %	92	57	-38,0 %

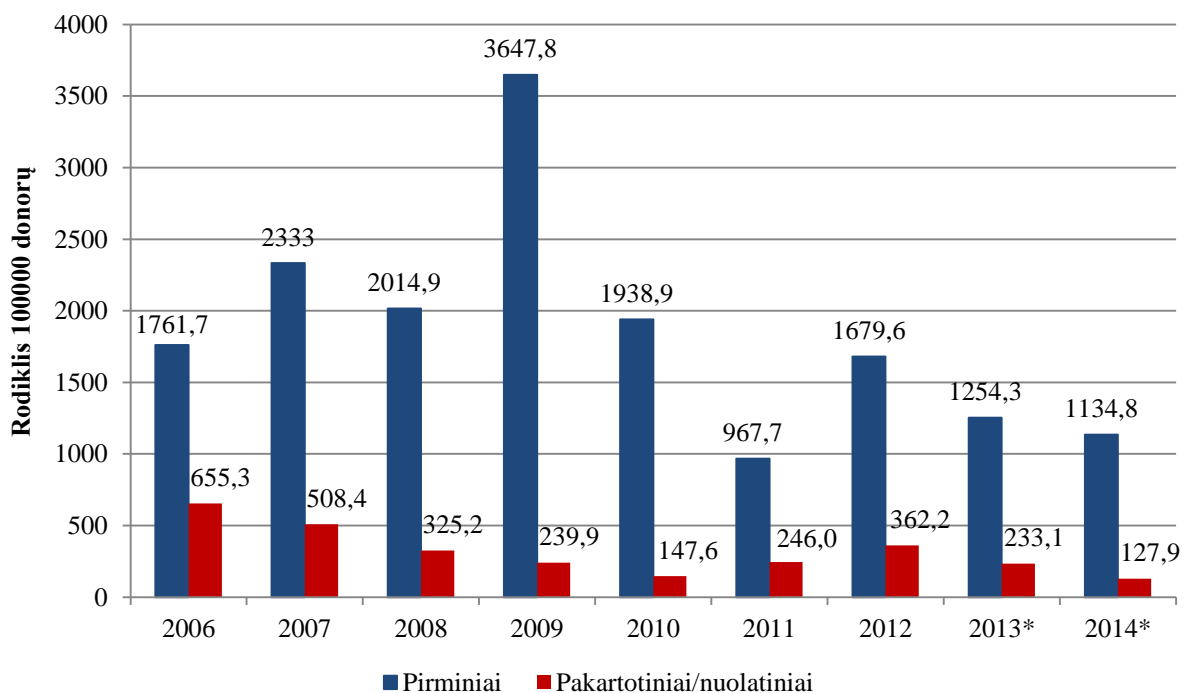
Patvirtintų infekcinių žymenų atvejų skaičius neatlygintinių pirminių donacijų bandiniuose 2014 m., palyginus su 2013 m., padidėjo nuo 135 iki 205 atvejų (51,9 proc.), pakartotinių donacijų bandiniuose – nuo 14 iki 20 atvejų (14 lentelė).

14 lentelė. Patvirtintų infekcinių žymenų atvejų skaičiaus pokytis neatlygintinių donacijų kraujo bandiniuose 2013 m. ir 2014 m.

Infekcinės ligos	Patvirtintų infekcinių žymenų atvejų skaičius neatlygintinių donacijų kraujo bandiniuose					Pokytis, proc. (atv.)	
	pirminių donacijų		Pokytis, proc. (atv.)	pakartotinių donacijų			Pokytis, proc. (atv.)
	2013 m.	2014 m.		2013 m.	2014 m.		
Hepatitis C	56	99	+76,8 %	5	9	+4 atv.	
Hepatitis B	43	66	+53,5 %	4	3	-1 atv.	
Sifilis	34	38	+4 atv.	5	6	+4 atv.	
ŽIV	2	2	0 atv.	0	2	+2 atv.	
Iš viso	135	205	+51,9 %	14	20	+6 atv.	

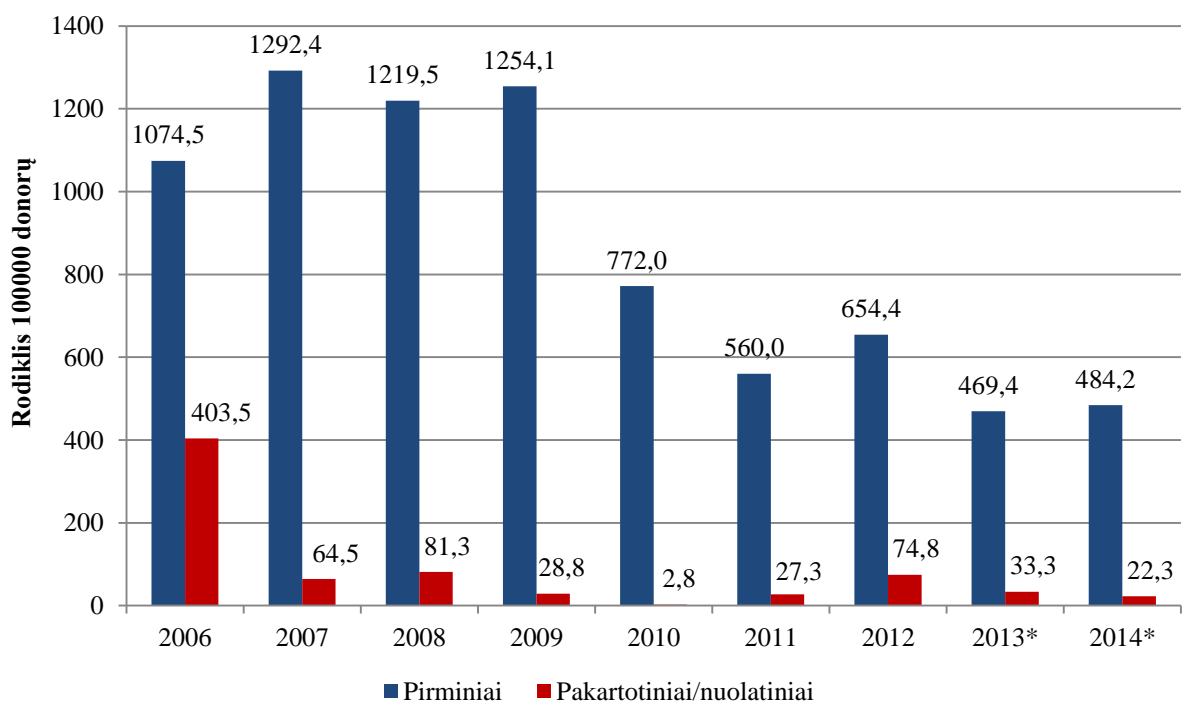
5.3. Patvirtintų infekcinių ligų žymenų dažnis tarp donorų

Nagrinėjant patvirtintų infekcinių ligų žymenų dažnį tarp kraujo donorų Lietuvoje 2006–2014 m., visų infekcinių ligų žymenų dažnis didesnis tarp pirminių donorų. Nuo 2012 m. mažėja infekcinių ligų žymenų tarp visų (pirminių ir pakartotinių/nuolatinių) donorų. Visais metais didžiausiu iš visų infekcinių žymenų išliko hepatito C viruso žymens dažnis tarp pirminių donorų. Patvirtintų infekcinių žymenų dažnis pagal infekcines ligas tarp pirminių ir pakartotinių/nuolatinių donorų 2006–2014 metais pavaizduoti 23–26 paveiksluose. 2006–2012 m. duomenų šaltinis: *suvestinės statistinės ataskaitos Nr. 30-1*.

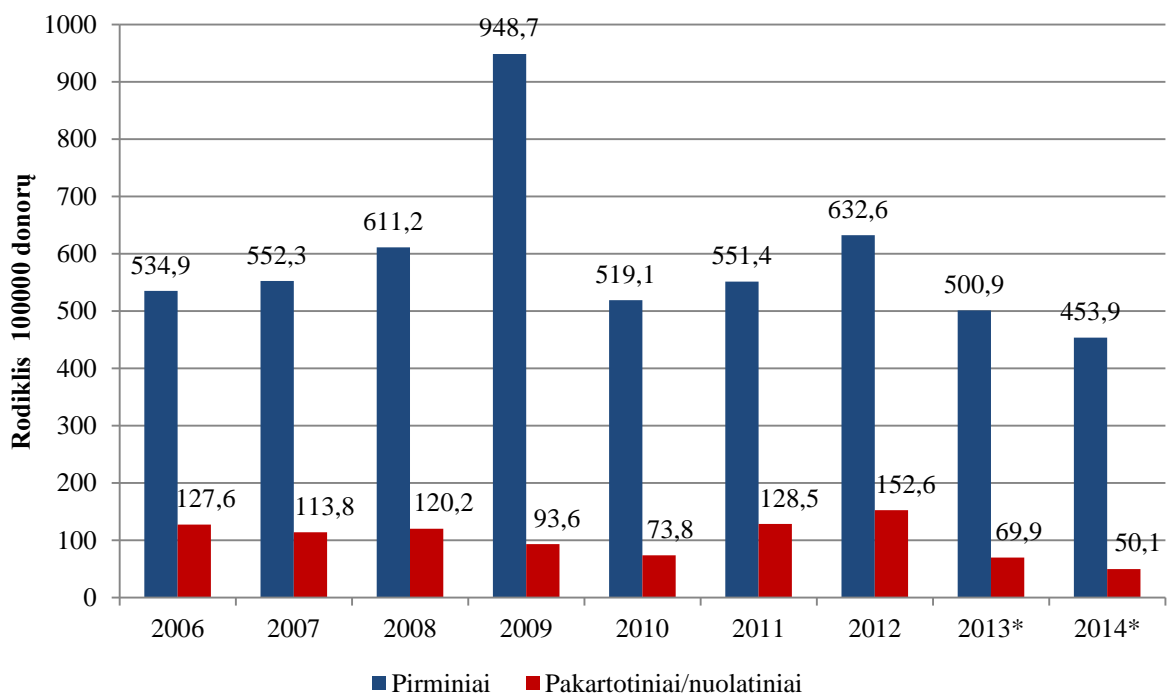
23 pav. Hepatito C viruso žymens dažnis tarp pirminių ir pakartotinių/nuolatinių donorų 2006–2014 m.

*Registro duomenys

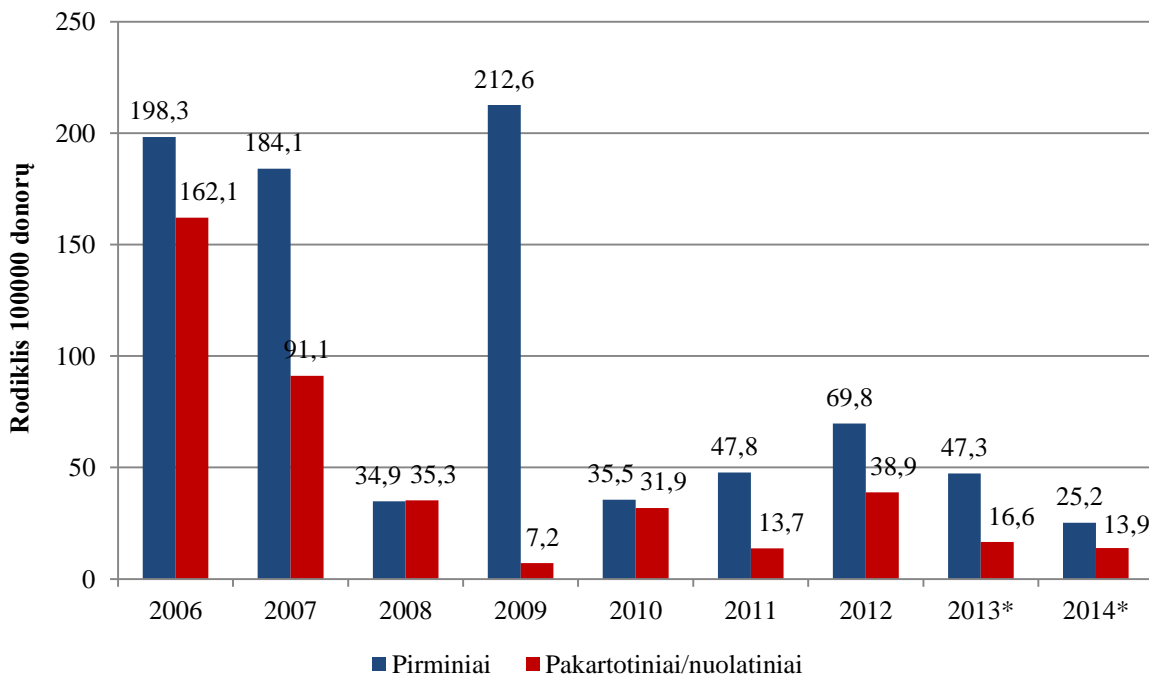
24 pav. Hepatito B viruso žymens dažnis tarp pirminių ir pakartotinių/nuolatinių donorų 2006–2014 m.

*Registro duomenys

25 pav. Sifilio infekcijos žymens dažnis tarp pirminių ir pakartotinių/nuolatinųjų donorų 2006–2014 m.

*Registro duomenys

26 pav. ŽIV infekcijos žymens dažnis tarp pirminių ir pakartotinių/nuolatinųjų donorų 2006–2014 m.

*Registro duomenys

6. Literatūros sąrašas

1. Lietuvos Respublikos kraujo donorystės įstatymas.
2. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2006 m. lapkričio 28 d. įsakymas Nr. V-992 „Dėl neatlygintinos kraujo donorystės propagavimo programos 2006–2015 m. patvirtinimo“.
3. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 1998 m. gruodžio 7 d. įsakymas Nr. 713 „Dėl kraujo donorų registro nuostatų patvirtinimo ir veiklos pradžios nustatymo“.
4. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2005 m. vasario 4 d. įsakymas Nr. V-84 „Dėl kraujo ir kraujo sudėtinių dalių donorų sveikatos tikrinimo ir donorų kraujo ir kraujo sudėtinių dalių paėmimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.
5. 2003 m. sausio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/98/EB, nustatanti žmogaus kraujo ir kraujo komponentų surinkimo, ištyrimo, perdirbimo, laikymo bei paskirstymo kokybės ir saugos standartus (OL L 33, 2003 2 8).
6. European Medicines Agency, Guideline on epidemiological data on blood transmissible infections; 2010. Prieiga per internetą:
<http://www.ema.europa.eu/docs/en_GB/document_library/Scientific_guideline/2010/10/WC500097728.pdf>.
7. WHO, Blood safety and availability. Fact sheet N°279. Prieiga per internetą:
<<http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs279/en/>>.